

Motivacija, kreativnost i sestrinstvo

Lenka Kopačević, Ružica Protrkić

Klinička bolnica "Sestre milosrdnice", Zagreb

Uvod

Biti medicinska sestra je jedinstven poziv koji traži ono najljepše u ljudskom biću, a to je čovječnost i predanost pozivu. Jedinstvena uloga medicinske sestre je pomagati pojedincu, bolesnom ili zdravom u obavljanju onih aktivnosti koje pridonose zdravlju ili oporavku (ili mirnoj smrti), a koje bi pojedinac obavljao samostalno kada bi imao potrebnu snagu, volju ili znanje (V. Henderson).

Djelokrug rada medicinske sestre vrlo je širok, od učenja djece pranja ruku, odraslih očuvanju okoliša, do rukovođenja visoko sofisticiranom medicinskom tehnologijom kojom se može očuvati i sačuvati ljudski život.

Sestra mora biti emocionalno zrela i stabilna osoba kako bi mogla razumjeti i nositi se s ljudskim patnjama, hitnim stanjima, zdravstvenim problemima i etičkim dvojbama.

Mora biti kadra razumjeti pacijentove osjećaje, ponašanja u određenoj situaciji, mora biti brižna, spremna prihvatiti odgovornost, raditi samostalno ali i timski.

Medicinske sestre djeluju samozatajno, svoj posao rade s puno ljubavi kako bi što bolje pomogle ljudima i pridonijele njihovom ozdravljenju.

Sestrinstvo je poziv koji se aktivno uključuje u brigu za zdravlje čovjekovog tijela i duše.

Motivacija, kreativnost i sestrinstvo

Na klinici za Neurologiju Kliničke bolnice "Sestre milosrdnice" od 1. 8. – 1. 10. 2006. provedeno je istraživanje na temu: motivacija, kreativnost i sestrinstvo. Cilj istraživanja bio je saznati razlog i motiv zapošljavanja u ovoj struci. Anketa je provedena na 240 ispitanika. Ispitanici su bili medicinske sestre s klinika za neurologiju, kirurgiju, pedijatriju, rodilišta, ginekologiju, otorinolaringologiju i okulistiku. Uzorak se sastojao od 30 zdravstvenih djelatnika sa svakog odjela.

Anketa je sadržavala 25 pitanja. Ispitanici su imali mogućnost odgovarati jednim ili više ponuđenih odgovora. Anketom su se trebali dobiti odgovori na pitanja kao što su:

- Zašto ste se odlučili za zanimanje medicinska sestra/tehničar?
- Smatrate li da je broj medicinskih sestara/tehničara razmjerni količini rada?
- Jeste li ste zadovoljni radnim okruženjem i kvalitetom odnosa među kolegama?
- Smatrate li da Vam je ponekad potrebna stručna pomoć ili savjet kako postupiti u određenoj situaciji?
- Smatrate li da je za nedovoljno iscrpnu komunikaciju između zdravstvenih djelatnika i pacijenata odgovoran nedostatak vremena?
- Osjećate li se motivirano za obavljanje radnih zadataka?
- Smatrate li da imate mogućnost izražavanja vlastite kreativnosti na radnom mjestu?
- Gledate li svoj posao drukčije sada u odnosu na početku Vašeg radnog staža?

Sestre rade samostalno u timu na unapređenju zdravlja, liječenju i rehabilitaciji. Pružaju zdravstvenu njegu, organiziraju sestrinsku skrb i kontinuiranu edukaciju. Rade na različitim mjestima od patronaže do jedinica intenzivne skrbi. Bez obzira na kojem odjelu sestra radi, radi li samostalno ili u timu mora biti motivirana i osjećati veliku ljubav prema čovjeku. Na pitanje osjećaju li se sestre motivirano za obavljanje radnih zadataka dobili smo sljedeće odgovore: 57,9 % osjeća se motivirano. Od toga s

- neurologije 60 %
- kirurgije 37 %
- pedijatrije 61,5 %
- rodilište 66,7 %
- ginekologije 37,5 %
- ORL 75 %
- kožnog 57,1 %
- okulistike 68,4 %.

Svi poslovi prilagođavaju se posebnim obilježjima i potrebama pacijenata na različitim odjelima te

tako postoje velike razlike u poslovima sestara na pedijatriji, kirurgiji, neurologiji, . . . Sestrinstvo je posao u kojem osim znanja i vještina sestre moraju davati i onu treću dimenziju ljudskosti. Međutim rezultati provedenog istraživanja nam pokazuju da se iz humanosti i ljubavi prema čovjeku odlučilo 64,8 % medicinskih sestara, od toga:

- 40,7 % s neurologije
- 63,4 % s kirurgije
- 84,6 % s pedijatrije
- 60 % iz rodilišta
- 50 % s ginekologije
- 50 % s ORL
- 84,2 % s okulistike
- 85,7% s kožnog odjela.

Uspjeh rada medicinske sestre ne ovisi samo o humanosti i sposobnosti svladavanja suvremene tehnologije, on ovisi o sustavu trajne edukacije. Stoga je danas, u vremenima svakodnevnih promjena, neophodno okrenuti se napretku profesije sestrinstva upravo kroz trajno učenje u programima kontinuirane edukacije.

Jedna od pojavnosti poslova u zdravstvu jest visoka razina rizika po zdravlje jer svakodnevni posao pred zaposlenika predstavlja sve veće zahtjeve sa sve težim zadacima uz sve složenije okruženje. Počevši od radnih uvjeta koji ovise o vrsti posla, mjestu zaposlenja i stanju u samim zdravstvenim ustanovama. Sestre rade u dnevnim i noćnim smjenama te vikendom i praznikom. Broj sestara u smjenama je obično manji od potrebnog što podrazumijeva i nedostatak vremena za planirano zbrinjavanje pacijenata, vođenje sestriinske dokumentacije, razgovor s pacijentom . . . Tako smo prema provedenom istraživanju dobili podatke da 89,5 % smatra da broj medicinskih sestara nije razmjernan količini rada, a od toga:

- 92,6 % s neurologije
- 96,7 % s kirurgije
- 88,5 % s pedijatrije
- 100 % iz rodilišta
- 75 % s ginekologije
- 91,7 % s ORL
- 100 % s okulistike
- 71,4 % s kožnog odjela.

Takva narav suvremenih poslova postaje sve stranija samom čovjeku i dovodi do raznih negativnih posljedica kao što su izloženost stresu, sagorijevanje na poslu, otuđenju ... Nove tehnologije stvaraju i oblikuju nova radna okruženja koja su sve zahtjevnija i složenija. Brza promjena tehnologije stavlja pred medicinske sestre sve veće zahtjeve za shvaćanjem, kontrolom i korištenjem te iste tehnologije za što je potrebna velika volja i motivacija medicinskih sestara. U jedinicama intenzivne skrbi nadzor nad pacijentom preuzimaju aparati, a sve manje pozornosti polaže se na odnos između zdravstvenih djelatnika i pacijenata. Za osoblje u intenzivnoj skrbi karakteristična je akcijska usmjerenost na brzo reagiranje zbog spašavanja bolesnikova života u čestim kriznim situacijama. Velika odgovornost, potreba brzog reagiranja, svakodnevno suočavanje sa smrću i drugim ljudskim patnjama i poteškoćama veliki su izvor stresa. Sve osobe kojima je osnovni dio svakodnevnog posla pružanje usluga drugim ljudima, svakodnevno su izloženi djelovanju brojnih stresova na poslu. Veliki broj pacijenata, rad s teškim ili zahtjevnim pacijentima, manjak zdravstvenih i ostalih djelatnika, loši uvjeti prostora i opreme, rad u smjenama i dežurstvima, jesu čimbenici koji negativno djeluju na zadovoljstvo medicinskih sestara koje žele svoj posao raditi profesionalno. Prema istraživanju koje smo proveli dobili smo rezultate da je opterećenost radnim zadacima jedan od najčešćih stresora na radnom mjestu a što smatra njih 64 %, od toga:

- 74,1 % s neurologije
- 73,3 % s kirurgije
- 46,1 % s pedijatrije
- 73,3 % s pedijatrije
- 73,3 % iz rodilišta
- 62,5 % s ginekologije
- 50 % s ORL
- 68,4 % s okulistike
- 64,3 % kožnog odjela.

Živimo i radimo u uzbudljivom vremenu. Potrebe pacijenata, medicinskih sestara i ostalih članova zdravstvenog tima pred svaku sestru postavljaju zahtjeve koji su često usljed zakonskih i drugih ograničenja izvor sukoba u radnoj sredini. Kvaliteta odnosa na radnom mjestu znatno utječe na razvoj pozitivnog radnog ozračja i na složene odnose među kolegama.

Činjenica je da medicinske sestre provode više od 8 sati dnevno na poslu odnosno više od polovice

budnog vremena u radnom okruženju. Stoga je potrebno učiniti radne uvjete što primjerenije čovjeku, tj. sa što manje stresa. Osim toga postoje i međuljudski stresori uvjetovani uglavnom lošim odnosima među kolegama, nadređenima ili podređenima. Na upit ispitanika jesu li zadovoljni radnim okruženjem i kvalitetom odnosa među kolegama dobili smo sljedeće odgovore: Nisu zadovoljni smatra njih 57,9 %, a od toga:

- 37 % s neurologije
- 60 % s kirurgije
- 61,5 % s pedijatrije
- 66,7 % iz rodilišta
- 37,5 % s ginekologije
- 75 % s ORL
- 68,4 % s okulistike i
- 57,1 % s kožnog odjela.

Komunikacija s kolegama iz vlastite struke ili iz drugih struka utječe na odnos medicinskih sestara prema samoj sebi, a to se neposredno odražava na vrsnoću zdravstvene skrbi koju pruža pacijentu. Osim nezadovoljstva zdravstvenih djelatnika postoji i nezadovoljstvo od strane pacijenata. Najčešće kritike koje pacijenti upućuju zdravstvenim djelatnicima odnose se na nedovoljno iscrpnu komunikaciju. Razlozi za premali broj obavijesti koje zdravstveni djelatnici daju pacijentima su brojni. Prvi i najvažniji je uvjerenje da je razgovor s pacijentom o bolesti manje važan od rutinskih medicinskih pretraga. Drugi važan razlog je nedostatak vremena za razgovor. Treći razlog – razgovor s pacijentom o bolesti posebice ako se radi o teškim kroničnim pacijentima o čijoj prognozi se ne može ništa pozitivno reći, predstavlja emotivno opterećenje za medicinske sestre te ih tako izbjegavaju kako suosjećajući s njim ne bi došle u loša emotivna stanja. Tako 62,9 % medicinskih sestara smatra kako im je ponekad potrebna stručna pomoć ili savjet kako postupiti u određenoj situaciji, a od toga:

- 60 % s neurologije
- 56,7 % s kirurgije
- 57,7 % s pedijatrije
- 60 % iz rodilišta
- 75 % s ginekologije
- 66,7 % s ORL
- 63,1 % s okulistike i
- 64,3 % s kožnog odjela.

A da je za nedovoljno iscrpnu komunikaciju odgovoran nedostatak vremena smatra 88,5 %, a od toga:

- 81,5 % s neurologije
- 96,7 % s kirurgije
- 92,3 % s pedijatrije
- 80 % iz rodilišta
- 87,5 % s ginekologije
- 100 % s ORL
- 84,2 % s okulistike i
- 85,7 % s kožnog odjela.

Sestra je relativno samostalni kreativno-inovacijski nositelj zdravstvene njege što se ponajprije odnosi na skrb o pacijentu, bilo da sestra organizira ili provodi tu skrb.

Na pitanje: smatrate li da imate mogućnost izražavanja vlastite kreativnosti na radnom mjestu dobili smo rezultate kako 46,4 % sestara smatra da ima mogućnost, a od toga s:

- neurologije 29,6 %
- kirurgije 33,3 %
- pedijatrije 7,7 %
- rodilišta 53,3 %
- ginekologije 50 %
- ORL 50 % ORL
- kožnog 50 % i
- 47,3 % s okulistike.

Zaključak

Problemi suvremenog sestrinstva najviše se očituju u nedovoljnom obrazovanju i nemogućnosti napredovanja u struci. Uvjetno rečeno, stručno usavršavanje koje medicinske sestre imaju stečene su iskustvom i vlastitim entuzijazmom kroz rad ali kroz njih se medicinske sestre ne mogu realizirati kao osobe sa stečenim iskustvom u specijaliziranim zdravstvenim ustanovama stečenim u sustavu

obrazovanja. Zdravstvo u Hrvatskoj kao i budućnost sestrinstva najviše ovise o dobro obučanim medicinskim sestrama koje će se pridružiti sestrama svijeta, prvenstveno Europe kroz edukaciju vlastitih kadrova, sudjelovanjem u kreiranju zdravstvene politike i istraživanja u sestrinstvu. Program obrazovanja medicinskih sestara trebao bi se kontinuirano razvijati u skladu s međunarodnim standardima i zahtjevima, te nacionalnim iskustvima i potrebama. Gledate li svoj posao drukčije sada u odnosu na početku radnog staža potvrdno je odgovorilo 75,5 % sestara, a od toga:

- 73,3 % s neurologije
- 69,2 % s kirurgije
- 100 % s pedijatrije
- 60 % s rodilišta
- 87,5 % s ginekologije
- 66,7 % s ORL
- 100 % s kožnog
- 47,4 % s okulistike.

Kako bi sestrinstvo opstalo i u budućnosti, ne može samo reagirati na promjene, ono ih mora predvidjeti i oblikovati.

Naš uspjeh najviše ovisi o našem viđenju budućnosti.

Literatura

1. <http://www.zdravi-gradovi.com.hr>
2. M. Havelka: Zdravstvena psihologija, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1998.
3. G. Fučkar: Uvod u sestrinske dijagnoze, Naklada Zagreb, 1996.
4. <http://www.mrav.ffzg.hr>